

Patriotul, poetul și unionistul, Grigore Vârtosu, asasinat la comandă

Autor: *col.(r), conf.univ. dr. Anatol Munteanu,*
membru al Academiei Oamenilor de Știință din România

VÎRTOSU Grigore Petru

Născut la 20 august 1961
localitatea Cărnățeni, raionul Căușeni
Decedat la 20 iulie 1992 la Tighina

Grigore Vârtosu s-a născut la 20 august 1961, în satul Cărnățeni, din părinți harnici și gospodari. Satul este atestat în 1653. Aici se opreau pentru popas drumeții, negustorii, oștenii, care circulau din Cetatea Albă spre Hotin, Suceava și Lvov, iar denumirea este moștenită de la hanul din deal, unde se bea vin și se găteau tot felul de cărnăciori gustoși, de unde vine și denumirea satului.

Grigore, încă din copilărie, era un băiat vânjos, curajos și capabil. La școală, avea note foarte bune. A iubit istoria, literatura și desenul, era menționat la olimpiadele școlare, la care anual ocupa primele locuri în raion. Scria cele mai bune compuneri și poezii și le citea la activitățile școlare. În adolescență, a lucrat alături de părinți pe terenurile agricole ale colhozului, amplasate pe dealurile Cărnățenilor și în luncile râului Botna. Până la armată, a făcut o Școală de mecanizatori, obținând calificarea de tractorist, șofer și conducător de brigadă mecanizată.

În 1979, este recrutat în Armata sovietică, divizia de tancuri, într-o garnizoană din Ungaria. După doi ani și jumătate de armată, s-a angajat ca mecanic la elevatorul de cereale, stația Căușeni. În 1982, s-a căsătorit cu Lidia. Cu ajutorul părinților și a rudelor, la o margine de sat, spre lunca râului Botna, și-a construit o casă pătrătoasă, înconjurată de pomi fructiferi și viță de vie. A vrut să învețe, s-a pregătit pentru universitate, însă munca zilnică la elevator, lipsa de bani, familia și copiii mici nu i-au permis realizarea acestui gând. În timpul liber, citea, scria poezii, făcea muncă patriotică cu rudele și prietenii, vorbindu-le despre jugul apăsător al exploatării sovietice.

În perioada Renașterii naționale din 1988, era prezent la toate cenaclurile: „Vatra”, „A. Mateevci”, „Ștefan Vodă” și la mitingurile din Chișinău, Căușeni, Ursoaia, Tănătari, Hajimus. Fiind un membru activ al Frontului popular, a participat cu discursuri patriotice, recitând propriile poezii la mitingurile din Varnița, Tighina, Chișinău și din alte localități, unde populația băștinașă, sprijinită de intelectualitate, a cerut ca limba română să fie decretată limbă de stat, ieșirea republicii din componența URSS, independență și suveranitate Republicii Moldova, apropierea de România. La demonstrații și mitinguri, lansa lozinci patriotice, aducea propriul tricolor, pe care-l purta încins sub haină. Prin acest exemplu, recruta patrioți și însuflețea populația la răsturnarea regimului sovietic.

Făuritori și martiri ai Unirii Basarabiei cu România

Autoritățile moldovenești l-au arestat în anul 1990 și l-au maltratat, însă populația a cerut eliberarea patriotului din închisoarea din Chișinău, fiind luat sub protecția (garanția) prietenilor și unor primari, directori și ingineri din Căușeni (Ion Țurcan, Ion Harti, Ștefan Trocin, Arcadie Cărbune ș.a.)

Un act patriotic și de mare curaj, unic în spațiul URSS, a fost demolarea de către Grigore Vârtosu, cu tractorul K-700, a celui mai grandios monument al bolșevicului, cel al Vladimir Lenin din raionul Căușeni, inițiator și promotor al comunismului proletar, de la care Basarabia a suferit război, foamete, deportări și temnițe. Statuia lui Lenin, după demolare (anul 1989), cerută de românii-moldoveni din Căușeni, a fost târâtă, o săptămână, prin satele raionului, trasă cu un cablu de oțel de cel mai mare și puternic tractor din acea vreme, Kiroveț, condus de patriotul Grigore Vârtosu.

Toată lumea s-a bucurat, oamenii erau fericiți de demolarea acestui odios monument bolșevic, care nu are nimic comun cu istoria națiunii. Un demnitar rus, Ianev, director de întreprindere, la indicațiile celor de sus, a ridicat monumentul din râpa „Valea Vacii”, l-a dus și l-a instalat pe teritoriul elevatorului, „Bastionul” comuniștilor căușeneni. Nimeni nu a ripostat. Atunci Ianev l-a amenințat pe Grigore Vârtosu.

În perioada războiului cu Transnistria separatistă, împreună cu cei 250 de voluntari din sat, a plecat pe frontul din Tighina, a luptat cu arma în mână împotriva cazacilor și gardiștilor venetici. A transportat voluntari și răniți de pe front, a adus apă, alimente și mâncare gătită luptătorilor din Tighina, a participat la misiuni militare.

În Tighina era bine cunoscut de voluntari și polițiști, era prieten cu toți, îi ajuta, le aducea arme, muniție, echipamente. Fiind și șofer și tanchist, în zona acțiunilor de luptă, urca pe blindată, automașină, tractor, le făcea pe toate. În data de 3 iulie 1992, a fost atacat de lunetiștii armatei a 14-a rusă. Gloanțele îi șuierau pe lângă urechi. A scăpat ca prin minune. Însă, în acea „capcană”, a fost împușcat în gât, cârnășanul Muntean Nicolae. Le spunea camarazilor de luptă, nu mă tem de nimeni, nu mă tem de „svolocii” (așa erau numiți bandiții ruși) ruși, mă tem și cred numai în Dumnezeu. Și își făcea mereu cruce. Pe 19 iulie 1992, a fost acasă, s-a întâlnit, „grămăjoară”, cu mama, surorile, cu soția și copiii. Era supărat, plângea că separatiștii ruși i-au omorât mulți prieteni, oameni tineri, consăteni și căușeneni, că este multă nedreptate și trădare pe front. Surorile și soția l-au rugat pe Grișa (așa îi spuneau în familie), să nu plece la război, să termine de construit casa, să aducă lemne pentru iarnă, să-și prășească cota de pământ, să aibă mai multă grijă de copiii mici. ”Casa era săracă, iar bani nu mai erau” - spunea soția sa, Lidia.

Însă Grigore nu a ascultat pe nimeni. Pe 21 iulie 1992, dimineața, la primele ore, a plecat la Tighina, pe front. Cum putea el părăsi camarazii de luptă?! Ajuns în raionul Secției de Poliție Tighina, era în afara pozițiilor de luptă, primise ordin să mute mașina. Era liniște, nu trăgea nimeni, nici separatiștii, nici combatanții noștri.

Din zona adversă frontului separatist, când ieșea din mașina parcată, s-a auzit o împușcătură. O împușcătură fatală pentru Grigore Vârtosu. A fost împușcat din spate, adică din teritoriul controlat de forțele R. Moldova.

Nimeni dintre organele Ministerului de Interne, Ministerului Securității naționale sau ale Procuraturii nu au investigat asasinarea lui Grigore Vârtosu, împrejurările și cauzele uciderii unui patriot din popor, a unui viitor lider unionist al națiunii. Toate au rămas umbrite.

Aici, războiul lui Grigore Vârtosu s-a terminat, a fost înmormântat de tot satul și de frontişti combatanți din raion. I-a fost decernat, *post-mortem*, *Ordinul Ștefan cel Mare*. Familia a primit, lunar, 49 lei (2,5 euro), compensație pentru moartea lui Grigore Vârtosu. Așa spuneau cei de la primărie: „Războiul și viața eroului nostru Grigore a încetat, iar războiul soției sale,

Lidia, abia a început” . Nevastă tânără cu patru copii mici, cu o casă încă neterminată, cu un credit financiar, s-a pomenit, biata femeie, peste noapte, văduvă. Lidia a plâns cât a plâns, a bătut pragurile autorităților locale și raionale, dar mare ajutor nu a primit. Avea de hrănit copiii și trebuia să muncească fără oprire. Lidia, cu lacrimi în ochi, spunea: „...după moartea lui Grigore, trăiam greu, nu ne ajungea nici de mâncare, deși tot timpul m-am străduit să cresc păsări, să muncesc la câmp, la străini, să fac multe conserve. Ne descurcam cumva, dar cu banii era mai greu. Când ajungeam să cumpărăm haine, încălțăminte sau să plătim la școală, pentru lumină, nici lemne nu aveam pentru iarna, nici nu știam ce să fac. Am hotărât să merg să argățesc la ruși.” Acolo plăteau mai bine. Grigore nu îi avea aproape pe ruși. După ce adunase roada de toamnă și pusese totul la loc, a împrumutat bani și a plecat la Moscova, la muncă. ”După prima lună de lucru, - spune Lidia, - am trimis bani ca să cumpere toate cele necesare pentru casă. M-au ajutat surorile, părinții. Îmi aduc aminte, când am plecat, mi-am lăsat toți copiii mei în prag, plângând. Nu vă pot reda în ce stare m-am dus. Lucram la o construcție, iar alături era o grădiniță și o școală. Când ieșeau copiii la joacă sau în pauză, nu-mi sporea lucrul, mi se rupea inima de durere, trebuia să rabd și să muncesc.

Acum, în Rusia, avem patru copii și patru nepoți. Fetele s-au măritat, iar eu, bunica Lidia, am grija nepoților...”

...După mulți ani grei de muncă în Rusia, revine acasă, la părinți, rude și la cimitir, unde este înmormântat Grigore Vârtosu.

Referitor la asasinarea lui Gr. Vârtosu pe frontul de la Tighina, sunt mai multe versiuni. Prietenii apropiați, combatanții: Mihai Macarenco, Gheorghe Botnaru, Arcadie Cărbune ș.a., vorbesc deschis că sunt probe că Grigore Vârtosu a fost împușcat în teritoriul controlat de moldoveni, din spate, când cobora din mașină. Se cunosc și persoanele care au contribuit la uciderea lui Gr. Vârtosu, el era pentru demnitarii din acea vreme, un pericol inedit.

Fostul primar și combatant din Cărnățeni, Ion Harti, spune că autoritatea lui Grigore Vârtosu, era atât de mare încât putea, foarte repede, aduna în jurul său la miting câteva mii de oameni; deci, era „periculos” pentru demnitari, aceia l-au împușcat. Avea câteva caiete de versuri, unele le purta cu el, dar nimeni, din cei cu mulți bani și funcții mari în Guvern și în Parlament, sau scriitori apropiați de M. Snegur, nu l-a ajutat să publice măcar o carte de versuri patriotice.

O altă sursă de informație [1] de la Chișinău, scrie: „Cei mai mulți dintre lucrătorii noștri la Nistru, cu precădere cei din detașamentele de voluntari constituite și dirijate de Ministerul Securității Naționale în frunte cu Anatol Plugaru, au fost uciși din spate de către lunetiștii KGB, care aveau același centru de comandă. Voluntarii adunați de „Ministerul lui Plugaru” erau de fapt cei mai activi și mai intransigenți frontişti, participanți la toate demonstrațiile anticomuniste din 1988 și 1989., care trebuiau pur și simplu lichidați. Unul dintre ei a fost Grigore Vârtosu.

O altă versiune: Grigore Vârtosu a fost asasinat la comandă de serviciile de securitate ale R. Moldova. L-au omorât agrarienii, comuniștii și socialiștii. Ei, cu ajutorul Moscovei, se pregăteau să preia puterea de la democrați și unioniști. A fost un plan de asasinare, bine pus la punct de specialiștii în omoruri. Grigore Vârtosu, acest om curajos, eroic și luptător, ca un „copac tânăr, cu lăstari și rădăcini puternice, crescânde, trebuia tăiat, pus la pământ ”. El prezenta un pericol pentru demnitarii de stat din acea vreme, pentru partidele politice din opoziție.

Partidul comuniștilor, reînființat de P. Lucinschi, sprijinit tacit de A. Sangheli, M. Snegur și Dm. Moțpan, partid predat prin ștafetă lui Vl. Voronin, nu l-au iertat pe Gr. Vârtosu

Făuritori și martiri ai Unirii Basarabiei cu România

pentru eroicul lui act de demolare a monumentului lui Lenin din Căușeni. Cineva din conducerea comunistă a raionului i-a spus lui Vârtosu, că vei plăti cu viața pentru „demolarea și târârea cu tractorul prin satele raionului a marelui conducător comunist.” Momentul de lichidare a patriotului pe frontul de la Tighina, pentru serviciile secrete moldovenești și rusești au fost prielnice, misiunea lor a reușit.

Eroul Grigore Vârtosu are două monumente: unul la Cârnațeni, în cimitirul satului și altul la Chișinău, pe Dealul Petricanilor (placă comemorativă) din inițiativa organizației combatanților de la Nistru „Credință Patriei”.

Chipul vulcanic al lui Grigore Vârtosu din timpul marilor acțiuni de stradă pentru Limbă, Alfabet și Tricolor, organizate de Frontul Popular din Moldova începând cu anul 1988, este expresia sentimentului sincer de Libertate, Adevăr și de Unire cu Țara-Mamă, România, pe care le-au trăit majoritatea românilor-moldoveni dintre Prut și Nistru.

Războiul din 1992 a fost o acțiune murdară împotriva Republicii Moldova declanșată de Moscova și realizată prin structurile secrete KGB-iste de la Chișinău și de la Tiraspol, sprijinite de Armata de ocupație a 14-a rusă staționată, nelegitim, pe malul Nistrului.